

Politik Bilim

Prof. Dr. M. Nimet Özdaş'ın Anısına...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; harunaykutgoker@gmail.com

Prof. Dr. M. Nimet Özdaş üniversitede hocamızı.

Ama o asıl, uzun yıllar sonra, mimarı olduğu

Türk Bilim Politikası: 1983-2003'ü incelemeye başladığımda benim hocam oldu.

Türkiye’de, işin özüne uygun olarak tasarlanmış ilk ‘**Bilim Politikası**’nın fikir babası ve mimarı olan Prof. Dr. M. Nimet Özdaş 17 Haziran’da aramızdan ayrıldı... Özdaş, 80’li yılların başında, dönemin TÜBİTAK ve TAEK’ten sorumlu Devlet Bakanı olarak, DPT ve TÜBİTAK’ın yakın işbirliği ve 300 kadar bilim adamı ve uzmanın katılımıyla, ayrıntılı bir ‘**bilim politikası**’ tasarımının ortaya konmasını sağlamıştı. **Türk Bilim Politikası: 1983-2003** başlıklı bu tasarım onun imzası ile dönemin başbakanına sunulmuştu (27.10.1983).

‘**Bilim Politikası**’ başlığını taşımasına rağmen, bu bir bilim ve teknoloji politikası tasarımıydı. Zâten, bu politika tasarımı etkin biçimde uygulanmasını sağlamak üzere kurulması öngörülen kurulun adı da, **Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu**’ydu (BTYK) ve bu politikadan günümüze kalan tek emare de bu kurul oldu. **Politikanın kendisi ise, neredeyse dönemin başbakanına sunulduğu gün rafa kaldırılmıştır.**

Özdaş, TÜBİTAK’ın ilk genel sekreteriydi (1964-66); TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyeliği yapmıştı (1968-72); Marmara Araştırma Enstitüsü’nün (sonradan ‘Marmara Araştırma Merkezi’) kuruluş döneminde Kurucu Komite Başkanlığı (1968-72), hemen sonrasında Enstitü Müdürlüğü (1972-73) görevlerinde bulunmuştu; kısacası, Enstitü’nün kurucusuydu. 60’lı yıllarda OECD bünyesinde sürdürülen bilim politikası çalışmalarının yakın izleyicisiydi. NATO’da Bilim Komitesi Başkanı olarak çalışmış (1973-79); bu görevi sırasında, ülkemiz bilim çevresinin de yakından bildiği NATO kaynaklı “*İstikrar için Bilim Programı*”nın yürürlüğe konmasını sağlamış; o arada, çok sayıda ülkenin bilim politikasını inceleme fırsatını da bulmuştu. Bu süreçte edindiği bilgi ve deneyimiyle Özdaş, 80’li yıllara gelindiğinde Türkiye için bir şans ve ülkenin bilim ve teknolojide sıçrama yapmasının yolunu açabilecek niteliklere ve kendisine yardımcı olacak saygın bir bilim çevresine de sahipti. Ama 12 Eylül’ün generalleri, Türkiye’yi, kendi bilim, teknoloji ve sanayi gücüne dayanarak bağımsız varlığını sürdürebilen bir ülke hâline getirmek gibi bir öngörüyle ya da buna benzer bir ulusal yönelimle yönetime el koymuş değillerdi. Yıllar sonra Özdaş, önerdiği politikanın rafa kalkmasıyla yitirilen yılları şöyle anlatıyordu:

*“1981-1983 yıllarında Türk Bilim Politikası hazırlanırken bizim için belki G. Kore iyi bir örnek olabilirdi. Ancak o yıllarda ...[bu ülkenin] bilim ve teknoloji politikaları hakkında hiç bilgimiz yoktu. Diğer taraftan yayınlar açısından 1982’de Türkiye 43, G. Kore ise 47’nci ülke idi. G. Kore’nin, sâdece, AR-GE sistemine büyük yatırım yaptığı biliniyordu. Japonya’nın ise II. Dünya Savaşı’ndan önce bile kuvvetli bir sanayi bazı vardı ve ...Japonya da bizim için aradığımız bir örnek olamazdı. Dolayısı ile Türk Bilim Politikası çalışmalarına gelişmiş Batı Ülkeleri’nin uyguladıkları politikaları bilerek; fakat kimseyi tam örnek almadan, kendi yolumuzu kendimiz bulalım diye yola koyulduk... **Türk Bilim Politikası, 1983’te yayımlandıktan birkaç yıl geçtikten sonra, G. Kore’nin bilim politikası dokümanı elimize geçti; büyük benzerlikler olduğunu gördük. Aramızda sâdece çok önemli bir fark vardı. Onlar Japonya’dan adapte ederek hazırladıkları politikaları kararlılıkla uyguladılar. Biz ise uygulamadık ve dünyanın en önemli ve değerli iki kaynağından biri olan zamanı en az***

on yıl israf ettik. [atç.]” (Özdaş, M. N., Prof. Dr., [2000] **Bilim ve Teknoloji Politikası ve Türkiye**, Aralık, TÜBİTAK Yayını, s. 45; www.inovasyon.org)

Sayın Hocam, siz de tanık oldunuz, o israf hâlâ sürüyor; bilim ve teknolojiadaki açığımız katlanarak artıyor. Üstelik, aklın yerine dinsel dogmanın giderek egemen olduğu ülkemizde bu açığı kapatma sorunuyla baş edilmesi bir yana, sorunun algılanabilmesi bile güçleşiyor. Ama biz anlatabilme çabamızı sürdüreceğiz; tarihe düştüğünüz dipnotlardan da yararlanarak.

CBT. 27 Haziran 2014